

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-75-65>

УДК 331.5

РОЗРОБКА МЕТОДОЛОГІЇ ОЦІНЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

DEVELOPMENT OF A METHODOLOGY FOR ASSESSING THE SOCIAL EFFICIENCY OF LABOR IN UKRAINE

Шемінов Олександр Євгенійович

аспірант,

Вищий навчальний заклад "Університет економіки та права "КРОК"

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1608-4195>**Sheminov Oleksandr**

"KROK" University

У статті запропоновано оновлену методику розрахунку інтегрального показника соціальної ефективності праці, що враховує сучасні виклики трансформації ринку праці, цифровізації, змін у зайнятості та зростання соціальних очікувань. У процесі дослідження застосовано методи порівняльного аналізу, індексного моделювання, нормалізації показників, інтегральної оцінки, а також статистичний аналіз динаміки соціально-економічних показників, що характеризують соціальну ефективність праці в Україні у 2017–2024 роках. Розроблено інтегральний показник соціальної ефективності праці на основі семи нормалізованих значень семи індексів, що відображають ключові аспекти соціальної ефективності. Застосовано методи індексного моделювання, порівняльного та статистичного аналізу. Обґрунтовано напрями подальших досліджень щодо впливу цифровізації та соціально-економічної політики держави на ефективність праці.

Ключові слова: ринок праці, людський капітал, цифровізація економіки, економічна ефективність праці, соціальна ефективність праці, інтегральний показник соціальної ефективності праці.

In response to the need for an improved system of indicators to assess the social efficiency of labor, driven by current challenges such as labor market transformation, the increasing influence of digitalization, changes in employment models, and growing social expectations regarding working conditions, this article proposes a revised methodology for calculating the integral indicator of social efficiency of labor. The aim of the study is to develop an enhanced methodology for evaluating social efficiency of labor, along with a comprehensive set of indicators that reflect this efficiency within the context of labor market transformations and global challenges. The research employs methods of comparative analysis, index modeling, indicator normalization, integral assessment, and statistical analysis of socio-economic trends that characterize social efficiency of labor in Ukraine from 2017 to 2024. According to the methodology developed by the author, the integral indicator of social efficiency of labor is calculated as the average of normalized values of seven indices, each representing a distinct aspect of social efficiency (gender pay gap index, poverty level index, government investment in education index, unemployment rate index, occupational injury rate index per 100,000 employed persons, ratio of average wage to subsistence minimum index, and higher education coverage index), taking into account the positive or negative influence of each. The article presents an analysis of indicators describing the level of social efficiency of labor in Ukraine between 2017 and 2024, and examines the dynamics of changes in the integral index over this period. A key direction for future research involves a deeper analysis of the interrelations between specific indicators of social efficiency and the factors of digitalization and state socio-economic policy, as well as the adaptation of the proposed methodology for cross-country comparisons of social efficiency levels.

Keywords: labor market, human capital, digitalization of the economy, economic efficiency of labor, social efficiency of labor, integral indicator of the social efficiency of labor.

Постановка проблеми. Теоретичні дослідження наукової літератури, сфокусовані на оцінці соціальної ефективності праці, показують, що традиційні підходи до оцінювання ефективності трудової діяльності зосеред-

жені переважно на економічних показниках і є недостатніми для комплексного розуміння впливу зовнішніх факторів на добробут працівників, якість трудового життя, рівень соціального захисту, доступ до освіти, можливості

професійного розвитку тощо. Необхідність розробки удосконаленої системи індикаторів оцінки соціальної ефективності праці зумовлена також сучасними викликами трансформації ринку праці, посиленням впливу цифровізації, зміною моделей зайнятості та зростанням соціальних очікувань щодо умов праці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проведений нами аналіз наукових джерел визначив багатогранність підходів до оцінки соціальної ефективності праці.

Так, Л. М. Федоришина, при визначенні ефективності діяльності підприємства, використовує метод комплексної оцінки, який інтегрує різноманітні показники, що дає можливість отримати цілісне уявлення про ефективність праці, враховуючи як економічні, так і соціальні аспекти [8].

О. А. Грішнова, Ю. М. Харазішвілі, аналізуючи якість життя в системі соціальної безпеки, використовують метод соціальних індикаторів, в основу якого покладено систему показників, які відображають соціальні аспекти безпеки в контексті матеріального забезпечення якості життя, демографічної та соціальної складової, характеризуючи цим самим їх вплив на якість життя населення [2].

Л. М. Ачкасова, здійснюючи моніторинг ефективності використання персоналу підприємства, наголошує на дієвості методів зворотного зв'язку та моніторингу, які створюють додаткові можливості для здійснення ефективного контролю над умовами праці, і можуть допомогти виявити проблеми на ранніх етапах, стимулюючи соціальну відповідальність [1].

М. Мальдонадо та М. Корбі, аналізуючи переваги та недоліки використання методу соціального повернення інвестицій (SocialReturnonInvestment), наголошують, що він є відносно новітнім підходом до оцінки соціально-економічної ефективності проєктів, і надає можливість виміряти та оцінити додану соціальну вартість, яку створюють інвестиції, враховуючи як позитивні, так і негативні наслідки діяльності [10].

У статті Азьмук Н. порівнюються дані про зайнятість, заробітну плату та сприятливість умов розвитку вітчизняних талантів для України і європейських країн з вищим рівнем економічного розвитку, виявлено фактори ефективності цифрової зайнятості з використанням методів абстрагування та узагальнення при верифікації тенденцій зайнятості, вивченні стану і тенденцій цифровізації національних ринків [9].

Субота М. В. у своїх дослідженнях соціально-економічної безпеки сталого розвитку суб'єктів господарської діяльності використовує метод стохастичного факторного аналізу, який завдяки потужному економіко-математичному інструментарію дає можливість забезпечити більш швидкі результати та замінити приблизні або спрощені розрахунки точними обчисленнями [7].

Однак, незважаючи на різноманітність наукових підходів, досі не сформована єдина методична система оцінки, у межах якої стало б можливим вирішення всіх проблем, що стосуються аналізу соціальної ефективності праці у якісному та кількісному аспектах. Така система має охоплювати усі важливі прояви соціально-економічних ефектів, тому, для проведення оцінки соціальної ефективності праці необхідно розробити інтегровані підходи, які б змогли поєднати переваги різних методів, відповідали сучасним вимогам та враховували специфіку цифрової трансформації соціально-економічного середовища.

Формулювання мети та методів дослідження. Метою дослідження є розробка удосконаленої методики оцінки соціальної ефективності праці та комплексу показників, які характеризують її в умовах трансформації ринку праці та сучасних глобальних викликів.

У процесі дослідження застосовано методи порівняльного аналізу, індексного моделювання, нормалізації показників, інтегральної оцінки, а також статистичний аналіз динаміки соціально-економічних показників, що характеризують соціальну ефективність праці в Україні у 2017–2024 роках.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розроблена система індексів для оцінки соціальної ефективності праці в Україні представлена у таблиці 1.

Інтегральний соціальний показник ефективності пропонуємо розраховувати як середнє нормалізованих значень семи запропонованих індексів (індекс гендерного розриву в оплаті праці, індекс рівня бідності, індекс рівня державного інвестування в освіту, індекс рівня безробіття, індекс виробничого травматизму на 100 тис. зайнятих, індекс співвідношення середньої заробітної плати і прожиткового мінімуму, індекс охоплення вищою освітою) із урахуванням позитивного або негативного впливу кожного з них. Значення наближені до 1 означають вищу соціальну ефективність праці.

Формула для розрахунку інтегрального соціального індексу ефективності праці така:

Таблиця 1

Система індексів для оцінки соціальної ефективності праці

№ п/п	Назва і тип показника	Формула розрахунку	Складові для розрахунку	Сутність показника
1	2	3	4	5
1.	Індекс гендерного розриву в оплаті праці (негативний)	$ГР = \frac{Сзпч - Сзпж}{Сзпч} \times 100\%$	Сзпч – середня заробітна плата чоловіків, грн; Сзпж – середня заробітна плата жінок, грн.	Показник відображає, на скільки середня зарплата жінок відстає від середньої зарплати чоловіків.
2.	Індекс рівня бідності (негативний)	$РБ = \frac{Кнб}{Кн} \times 100\%$	Кнб – кількість населення, що проживає за межею бідності, чол; Кн – загальна кількість населення країни, чол.	Показує, яку частину населення утворюють особи, які не мають достатніх доходів для забезпечення базових потреб, що дає змогу оцінити рівень економічного добробуту, ступінь соціальної нерівності, ефективність державної соціальної політики.
3.	Індекс рівня державного інвестування в освіту (позитивний)	$ВО = \frac{Сво}{ВВП} \times 100\%$	Сво – обсяг видатків на освіту з державного бюджету України, грн; ВВП – валовий внутрішній продукт країни, грн.	Показник дає змогу оцінити рівень державних витрат, спрямованих на освіту, що є важливим індикатором рівня інвестицій у людський капітал та розвитку освітньої системи.
4.	Індекс рівня безробіття (негативний)	$РБЗ = \frac{Кб}{Крс} \times 100\%$	Н – кількість зареєстрованих безробітних, чол; Кеа – загальна кількість робочої сили, чол.	Цей показник визначає, яка частина робочої сили знаходиться в статусі безробітних.
5.	Індекс виробничого травматизму на 100 тис. зайнятих (негативний)	$ВТ = \frac{Ктз}{Кз}$	Ктз – кількість травматичних випадків на виробництві на 100000 зайнятих осіб; Кз – загальна кількість зайнятого населення на ринку праці, чол.	Інтерпретація показника у співвідношенні з 100 тис. зайнятих зумовлена необхідністю зіставності, узгодженості та сумісності з іншими показниками для розрахунку інтегрального індексу соціальної ефективності праці. Цей показник дає можливість визначити поширеність випадків виробничого травматизму серед працюючого населення, і є важливим індикатором безпеки праці на національному рівні.

Продовження Таблиці 1

1	2	3	4	5
6.	Індекс співвідношення середньої заробітної плати і прожиткового мінімуму (позитивний)	$PD = \frac{ЗПс}{ПМ} \times 100\%$	ЗПс – середня заробітна плата, грн; ПМ – прожитковий мінімум, грн.	Цей показник дає уявлення про те, наскільки середня заробітна плата відповідає мінімальним життєвим потребам і відображає соціальний добробут населення.
7.	Індекс охоплення вищою освітою (позитивний)	$BO = \frac{Kcm}{Knbo} \times 100\%$	Кст– загальна кількість студентів ВНЗ, незалежно від їх віку, чол; Кнво – кількість населення у віковій групі, що відповідає офіційному віку одержання вищої освіти, чол.	Розраховується на основі методики, застосовуваної Світовим Банком для розрахунку коефіцієнта охоплення вищою освітою і демонструє, яка частина населення відповідного віку навчається у вищих навчальних закладах, що є важливим індикатором якості людського капіталу та потенціалу соціального розвитку.

Джерело: сформовано автором за результатами власних досліджень

$$I_t = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n \widetilde{x}_{it} \quad (1)$$

де:

I_t – інтегральний показник для року t ,

n – кількість індикаторів у розрахунку (у кожному році вона може бути різною через пропущені значення),

$\widetilde{x}_{it}$ – нормалізоване значення індикатора i у році t .

Методика нормалізації:

Для негативних індикаторів (чим менше – тим краще):

$$\widetilde{x}_{it} = \frac{x_{max,i} - x_{i,t}}{x_{max,i} - x_{min,i}} \quad (2)$$

Для позитивних індикаторів (чим більше – тим краще):

$$\widetilde{x}_{it} = \frac{x_{i,t} - x_{min,i}}{x_{max,i} - x_{min,i}} \quad (3)$$

За запропонованими частковими індексами, проведемо розрахунок інтегрального індексу соціальної ефективності праці в Україні за 2017–2024 роки (табл. 2).

1. Індекс гендерного розриву в оплаті праці характеризує співвідношення оплати праці жінок і чоловіків. Дослідження показують, що досягнення гендерного паритету на підприємствах дає можливість компаніям отримувати додаткові переваги у вигляді

доступу до більш широкого спектра талантів і навичок. З позицій соціально-економічної ефективності потенціал жіночої праці може бути спрямований на підвищення продуктивності підприємств, підвищення рівня соціальної справедливості і задоволеності роботою, оскільки у працівників, які відчувають, що їхня праця оцінюється керівництвом справедливо, підвищується рівень задоволеності роботою, зменшується кількість конфліктів та стресових ситуацій у колективі, що покращує моральний клімат на підприємстві і позитивно впливає на добробут суспільства. Також рівні умови оплати сприяють зменшенню плинності кадрів та зниженню витрат на набір і навчання нового персоналу, що зміцнює фінансову стабільність підприємства. Різноманітність думок та підходів, яку забезпечує рівноправність у зарплатах, сприяє розвитку інновацій і кращому прийняттю управлінських рішень.

Нестабільність щодо рівня гендерних розривів протягом досліджуваного періоду в Україні пов'язана з дискримінаційним ставленням до жінок у питаннях призначення на керівні посади, не рівні умови для доступу жінок і чоловіків до фінансових ресурсів (зокрема для започаткування та розширення бізнесу) тощо. У 2017 році індекс становив 21,2%, однак поступове підвищення уваги

Таблиця 2

Розрахунок інтегрального індексу соціальної ефективності праці в Україні

Роки	Індекс гендерного розриву в оплаті праці, %	Індекс рівня бідності, %	Індекс рівня державного інвестування в освіту, %	Індекс рівня безробіття, %	Індекс виробничого травматизму на 100 тис. зайнятих	Індекс співвідношення заробітної плати і прожиткового мінімуму, %	Індекс охоплення вищою освітою, %*	Інтегральний індекс соціальної ефективності
2017	21,2	10,8	2,9	9,9	30,6	418,0	64,5	0,607
2018	22,3	9,4	2,7	9,1	29,3	478,5	67,3	0,634
2019	22,8	7,1	2,9	8,6	26,5	518,2	77,2	0,756
2020	20,4	7,1	3,1	9,9	41,8	529,8	58,6	0,646
2021	18,6	5,5	2,8	10,3	78,9	585,8	73,5	0,646
2022	29,0	24,1	3,3	18,5	38,4	573,9	82,7	0,539
2023	31,0	35,5	2,2	17,4	24,3	673,7	82,7	0,417
2024	25,0	29,0	2,6	14,3	28,1	735,4	82,7	0,631

* Розрахунок деяких показників буде поновлено після завершення встановленого Законом України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни» терміну для подання статистичної та фінансової звітності.

Джерело: сформовано автором за результатами власних досліджень та джерел [3; 4; 6]

держави до питань соціальної рівності, позитивний вплив необхідності виконання євроінтеграційних зобов'язань України щодо трудового законодавства і помітне зростання частки жінок у висококваліфікованих секторах посприяло тому, що у 2021 році цей показник знизився до 18,6%. Також скорочення показника було спричинено розвитком гнучких форм зайнятості у період пандемії, що розширило можливості для жінок і дало можливість займатися віддаленою працею. Але у 2022 році показник знов різко зріс до 29%, що, очевидно, було зумовлено викликами, спричиненими повномасштабною війною в Україні. Продовжилася ця динаміка і у 2023 році із ростом показника до 31%, що було спричинено розширенням тінізації праці, хвилями вимушеної трудової міграції, скороченням жіночої зайнятості в окремих секторах економіки тощо.

2. Індекс рівня бідності є важливим показником для моніторингу як соціальної, так і економічної ефективності. З точки зору взаємозв'язку показника з економічною ефективністю закономірність така: високий рівень бідності свідчить про недостатній доступ до освіти, охорони здоров'я та інших джерел розвитку людського капіталу. Це впливає на про-

дуктивність праці і негативно відображається на загальних показниках економічної діяльності підприємства. Високий рівень бідності часто пов'язаний з низькою оплатою праці, що також негативно впливає на економічну ефективність, знижуючи якість праці (низькооплачувані працівники мають невисоку компетентність і схильні не до розвитку, а до заощаджень). З точки зору соціальної ефективності високий рівень бідності знижує якість життя населення і, відповідно, це негативно відображається на рівні мотивації працівників, їх залученості та задоволеності роботою.

На початку аналізованого періоду в Україні спостерігалася чітка тенденція до зниження індексу бідності з 10,8% (у 2017 році) до 5,5% (у 2021 році). Підґрунтям цього стало зростання мінімальної заробітної плати та поступова стабілізація фінансової системи України після кризового періоду. Але з початком війни в Україні у 2022 році простежується різке зростання індексу бідності до 24,1%, а потім – до 35,5% у 2023 році та до 29% у 2024 році, що вказує на погіршення добробуту значної частини населення, спричиненого руйнуванням економічної інфраструктури; вимушеним переміщенням населення у більш безпечні регіони; скороченням зайнятості в багатьох

галузях, зниженню реальних доходів домогосподарств тощо.

3. Індекс рівня державного інвестування в освіту відображає рівень інвестицій в розвиток людського капіталу і може бути застосований як індикатор вимірювання соціальної та економічної ефективності праці, оскільки: високий рівень державних інвестицій в освіту сприяє підвищенню кваліфікації працівників, що веде до зростання продуктивності і впровадження інновацій. Це дає можливість підвищити конкурентоспроможність підприємств і, як наслідок, економічну ефективність на макrorівні; інвестиції в освіту сприяють підвищенню соціальної мобільності, розширенню можливостей для професійного та особистісного розвитку, що в результаті покращує загальний рівень добробуту населення.

У 2017–2020 роках спостерігалася відносна стабільність витрат на освіту з державного бюджету, які коливалися в межах 5,4%–6,0% ВВП, що узгоджується з міжнародними рекомендаціями ЮНЕСКО (не менше 4–6% ВВП). Однак починаючи з 2021 року, індекс знижується: з 5,7% у 2021 році до 4,5% у 2024 році, основною причиною спадної тенденції є розгортання збройного конфлікту, переорієнтації бюджетних видатків на сектор безпеки та оборони, скорочення доходів державного бюджету та часткового руйнування освітньої інфраструктури.

4. Індекс рівня безробіття є важливим індикатором, що відображає ефективність ринку праці та впливає як на економічну, так і на соціальну ефективність з точки зору: використання трудових ресурсів (низький рівень безробіття свідчить про оптимальне використання людського капіталу, що сприяє зростанню продуктивності праці); добробуту населення (низький рівень безробіття є гарантією забезпечення стабільного доходу для населення та зменшення соціальної напруги); соціальної стабільності (високий рівень безробіття може призводити до збільшення соціальної нерівності і підвищення рівня злочинності тощо).

Аналіз індексу рівня безробіття показав, що після недовготривалої стабілізації показник знову зростає до 9,9% у 2020 році, що було обумовлено наслідками глобальної пандемії COVID-19. Карантинні обмеження спричинили скорочення сукупних доходів працівників, тимчасове згортання ділової активності компаній, стрімке поширення тіньової зайнятості і скорочення попиту на робочу силу (осо-

бливо в галузях сфери будівництва, туризму, культурно-розважальної діяльності і обслуговування, які найбільше постраждали від впроваджених обмежень). Безробітні люди скорочували свої витрати, що ще більше пригнічувало виробництво і посилювало економічний спад. У 2022 році індекс безробіття досяг максимуму – 18,5%, що стало прямим наслідком повномасштабного вторгнення на територію України.

5. Індекс виробничого травматизму на 100 тис. зайнятих є критичним індикатором, що кількісно відображає ефективність праці як у її економічному, так і у соціальному проясві. Негативний вплив аналізованого фактору характеризується тим, що значні витрати на лікування, компенсації та відшкодування втрат виробничого часу призводять до зниження продуктивності праці. Водночас підвищений рівень травматизму є свідченням невідповідності умов праці та неналежної організації робочого процесу, неефективності заходів забезпечення безпеки працівників, невідповідності технологічних процесів вимогам нормативних актів з охорони праці тощо, що у результаті відображається як на здоров'ї, так і на моральному стані людей, а отже і на соціальній ефективності.

Результати розрахунку індексу, що представлені у таблиці 2, підтверджують той факт, що індекс виробничого травматизму на 100 тис. зайнятих є дуже чутливим до впливу зовнішніх факторів. Разом із введенням карантинних обмежень у 2020 році аналізований індекс різко зростає до 41,8 а у 2021 році, до 78,9, що пов'язано з порушеннями регламентів охорони праці через карантинні обмеження, адаптацією працівників до нових умов та недостатнім контролем за дотриманням вимог техніки безпеки як з боку державних інспекцій так і з боку роботодавців.

6. Індекс співвідношення середньої заробітної плати і прожиткового мінімуму відображає, наскільки доходи працівників задовольняють їх базові потреби для існування. Розглядаючи цей показник з точки зору економічної ефективності праці можемо визначити наступну закономірність: заробітна плата яка значно перевищує прожитковий мінімум стимулює інвестиції в підвищення кваліфікації та розвиток новітніх технологій, що прямопропорційно впливає на зростання продуктивності праці. Однак надмірне зростання заробітної плати без відповідного зростання продуктивності праці є свідченням неефективності використання людського капіталу та

збільшення операційних витрат, що, навпаки, має негативний вплив на економічні результати діяльності підприємства. З точки зору соціальної ефективності праці індекс демонструє ступінь соціального захисту та відображає рівень якості життя населення, вищі значення яких сприяють мотивації до праці та творчості, а також покращення морального і психологічного стану.

Характерно, що у 2022 році (початок повномасштабної війни) досліджуваний індекс не знизився, а навіть залишився на порівняно високому рівні – 573,9%. Це можна пояснити індексацією зарплат у державному секторі, стабільністю у сфері ІТ та фінансових послуг, а також адміністративною «заморозкою» прожиткового мінімуму.

7. Індекс охоплення вищою освітою відображає, яка частина населення відповідного віку здобуває освіту у вищих навчальних закладах країни. У контексті економічної ефективності високий рівень цього індексу свідчить про розвинений людський капітал. Чим краще працівники освічені й навчені, тим продуктивніше вони працюють, швидше освоюють нові технології й адаптуються до змін. Освічені люди з розвинутими «гнучкими» навичками (soft skills) генерують нові ідеї, що підвищує загальну ефективність компаній та економіки. Розвинений людський капітал дає змогу швидше переходити до використання цифрових технологій, автоматизації, штучного інтелекту тощо, що сприяє підвищенню продуктивності праці, стимулює інновації і підвищує конкурентоспроможність підприємств та економіки в цілому. У контексті соціальної ефективності високий рівень охоплення вищою освітою сприяє покращенню якості життя, забезпечує ширші можливості для кар'єрного зростання та соціальної мобільності.

На тлі стабільного зростання індексу охоплення вищою освітою, який у 2017 році становив 64,5%, у 2018 році – 67,3%, у 2019 році він досяг 77,2%, що можна інтерпретувати як позитивний тренд зростання попиту на вищу освіту у вигляді характерної культурної ознаки сучасних суспільств, розширення доступу до вищої освіти включно з можливостями дистанційного навчання, освітніми реформами, а також зростанням попиту на висококваліфіковану працю в умовах цифровізації. Зменшення охоплення навчанням у 2020 році можна пояснити тим, що початок і розпали пандемії COVID-19 супроводжувалися невизначеністю на ринку праці і техноло-

гічними бар'єрами переходу до дистанційного навчання. Але вже у 2022 році індекс стрімко зростає, досягаючи 82,7%. По-перше тому, що у зв'язку з початком війни в Україні були «суттєво спрощені правила прийому на всі рівні вищої освіти, що дало можливість вступити до магістратури 150,6 тис. осіб, у тому числі випускникам бакалаврату попередніх років (для порівняння – у 2021 році до магістратури на основі ступеня бакалавра вступили 83 тис. осіб)» [5]. По-друге, це пов'язано з додатковими стимулюючими факторами для чоловіків, а саме можливістю отримати відстрочку від мобілізації на час навчання у закладі вищої освіти. По-третє, у період кризи вища освіта часто розглядається як альтернатива безробіттю чи обмеженому доступу до ринку праці.

Динаміка узагальнюючого інтегрального індексу соціальної ефективності в Україні, розрахованого на основі проаналізованих вище та нормалізованих 7 індексів, представлена на рисунку 1.

Висновки. Проведене дослідження засвідчило актуальність та необхідність формування удосконаленої методики оцінки соціальної ефективності праці в умовах трансформації ринку праці та посилення цифровізації, зміни моделей зайнятості та ускладнення соціально-економічної ситуації внаслідок зовнішніх викликів. Розроблена автором методика інтегральної оцінки соціальної ефективності праці базується на системі з семи індексів, що відображають як економічні, так і соціальні аспекти: індексу гендерного розриву в оплаті праці, рівня бідності, державного інвестування в освіту, рівня безробіття, виробничого травматизму, співвідношення середньої заробітної плати до прожиткового мінімуму та охоплення вищою освітою. Застосування запропонованої методики дозволяє здійснювати комплексну оцінку ефективності трудових процесів не лише з позиції продуктивності, але й з точки зору соціального добробуту, якості життя, соціальної безпеки та розвитку людського капіталу. Розрахунок інтегрального індексу соціальної ефективності праці за 2017–2024 роки засвідчив наявність чітких тенденцій до покращення у довоєнний та різке погіршення умов праці у період воєнних дій, що виявилось у зниженні інтегрального індексу до мінімального значення у 2023 році. За результатами аналізу підтверджується висока чутливість соціальної ефективності до змін у зовнішньому середовищі та нагальну потребу в адаптивних інструментах держав-

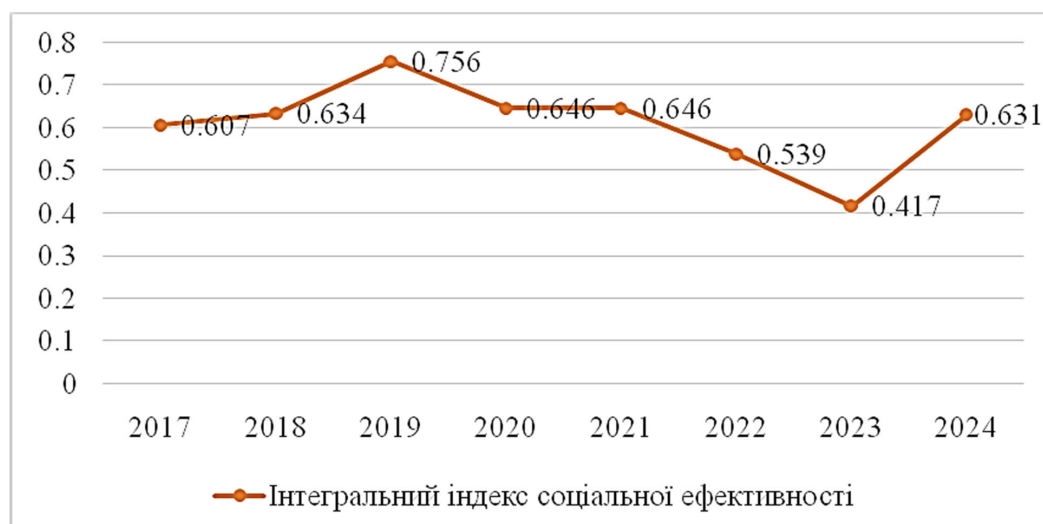

Рис. 1. Динаміка інтегрального індексу соціальної ефективності праці в Україні у 2017–2024 році

Джерело: сформовано автором за результатами власних досліджень

ного регулювання сфери праці. Значна варіативність у динаміці таких індикаторів, як рівень бідності, охоплення вищою освітою та індекс заробітної плати відносно прожиткового мінімуму, доводить їхню роль як ключових факторів соціальної стійкості населення. Практичне використання запропонованої

методики сприятиме об'єктивній оцінці та підвищенню ефективності прийняття рішень, особливо у соціальній сфері, що дозволить позиціонувати Україну в глобальному соціально-економічному просторі з урахуванням рівня соціальної ефективності праці як важливої складової сталого розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ачкасова, Л. М., & Водолужська, Т. О. (2024). Моніторинг ефективності використання персоналу підприємства. *Економіка транспортного комплексу*, 44.
2. Харазішвілі, Ю. М., & Грішнова, О. А. (2018). Якість життя в системі соціальної безпеки України: індикатори, рівень, загрози. *Економіка України*, (11–12), 157–171.
3. Державна служба зайнятості України. Офіційний сайт. URL: <https://www.dcz.gov.ua> (дата звернення: 30.04.2025).
4. Державна служба статистики України. Офіційний сайт. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 30.04.2025).
5. Ніколаєв, Є., Рій, Г., & Шемелинець, І. (2023). *Вища освіта в Україні: зміни через війну: аналітичний звіт*. Київський університет імені Бориса Грінченка.
6. Міністерство фінансів України. Офіційний сайт. URL: <https://mof.gov.ua> (дата звернення: 30.04.2025).
7. Субота, М. В. (2019). Методологія оцінювання соціально-економічної безпеки сталого розвитку суб'єктів господарської діяльності. *Ефективна економіка*, 12.
8. Федоришина, Л. М. (2015). Використання методів комплексної оцінки при визначенні ефективності діяльності підприємства. *Сталий розвиток економіки*, 2(27), 93–98.
9. Azmuk N., Grishnova O., Kuklin O. Digital employment: Ukraine's ranking in the global division of digital labour. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 2022, 2(43), 380–391.
10. Maldonado, M., & Corbey, M. (2016). Social return on investment (SROI): A review of the technique. *Maandblad Voor Accountancy en Bedrijfseconomie*, 90(2).
11. Brintseva, O. (2023). Effectiveness of investment in human capital in Poland and Ukraine: Directions of growth on the basis of comparative analysis. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie*, 1(999), 31–46.
12. Global Skills Report 2023 (2023). Coursera. URL: https://pages.coursera-for-business.org/rs/748-MIV-116/images/Coursera_Global_Skills_Report_2023.pdf (дата звернення: 30.04.2025).

13. World Economic Forum. (2023). The Future of Jobs Report 2023. URL: https://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2023.pdf (дата звернення: 30.04.2025).

REFERENCES:

1. Achkasova, L. M., & Vodolozhska, T. O. (2024). Monitoring of the efficiency of enterprise personnel use. *Ekonomika Transportnoho Kompleksu – Economy of the Transport Complex*, 44.
2. Kharazishvili, Yu. M., & Hrishnova, O. A. (2018). Quality of life in the system of social security of Ukraine: Indicators, level, threats. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine*, (11–12), 157–171.
3. Derzhavna sluzhba zainiatiosti Ukrainy. Ofitsiinyi sait. [State Employment Service of Ukraine. Official website] Available at: <https://www.dcz.gov.ua> (Accessed: April 30, 2025)
4. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Ofitsiinyi sait. [State Statistics Service of Ukraine. Official website] Available at: <https://www.ukrstat.gov.ua> (Accessed: April 30, 2025)
5. Nikolayev, Y., Rii, H., & Shemelynets, I. (2023). *Higher education in Ukraine: Changes due to war: Analytical report*. Borys Grinchenko Kyiv University.
6. Ministerstvo finansiv Ukrainy. Ofitsiinyi sait. [Ministry of Finance of Ukraine. Official website]. Available at: <https://mof.gov.ua> (Accessed: April 30, 2025)
7. Subota, M. V. (2019). Methodology for assessing the socio-economic security of sustainable development of business entities. *Efektivna Ekonomika – Effective Economy*, 12.
8. Fedorishyna, L. M. (2015). Use of comprehensive evaluation methods in determining enterprise performance. *Stalyi Rozvytok Ekonomiky – Sustainable Economic Development*, 2(27), 93–98.
9. Azmuk N., Grishnova O., Kuklin O. Digital employment: Ukraine's ranking in the global division of digital labour. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 2022, 2(43), 380–391.
10. Maldonado, M., & Corbey, M. (2016). Social return on investment (SROI): A review of the technique. *Maandblad Voor Accountancy en Bedrijfseconomie*, 90(2), 79–86.
11. Brintseva, O. (2023). Effectiveness of investment in human capital in Poland and Ukraine: Directions of growth on the basis of comparative analysis. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie*, 1(999), 31–46.
12. Global skills report 2023. Coursera. (2023). Available at: https://pages.coursera-for-business.org/rs/748-MIV-116/images/Coursera_Global_Skills_Report_2023.pdf (Accessed: April 30, 2025).
13. World Economic Forum. (2023). The future of jobs report 2023. Available at: https://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2023.pdf (Accessed: April 30, 2025).